

İL AÇ UYGULAMALARI

ORAL İLAÇLAR

İçerik

- İLACIN TANIMI
- İLAÇLARIN SINIFLANDIRILMASI
- İLAÇLARIN ETKİ ŞEKİLLERİ
- İLAÇLARIN HASTAYI ETKİLEMESİNDE ROL OYNAYAN FAKTÖRLER
- İLAÇLARIN TEMİNİ VE SAKLANMASI
- İLAÇLARIN İSTEMİ
- İLAÇLARIN VERİLİŞ YOLLARI
- İLAÇLARIN AĞIZDAN (ORAL)VERİLMESİ

İlaç Verme Sorumluluđu

Kimyasal madde verme ve verilen bu maddelerin etkilerini ve yan etkilerini, ilaç etkileşimlerini bilme sorumluluđu önemlidir.

İLACIN TANIMI

Hastalıklardan korunmak veya hastalıkları tedavi etmek amacıyla kullanılan, bitkilerden, hayvanlardan **doğal** olarak veya laboratuvarlarda hazırlanma (**sentetik**) yöntemi ile elde edilen maddelere ilaç adı verilir.

İlaçların Temel Kaynakları

- Doğal kaynaklar
  - Mineraller
  - Hayvansal kaynaklı
  - Bitkisel kaynaklı
- Sentetik kaynaklar (laboratuvarda hazırlanmış)

İnsan vücudunda ilaç metabolizması 4 temel aşamada tamamlanır:

- Emilim (absorbsiyon)
- Taşınma (Transportasyon) (dağılım)
- Değişikliğe uğrama (parçalanma)
- Atılım (eliminasyon)

İLAÇLARIN ETKİ ŞEKİLLERİ

Tedavi Edici Etkisi

- Lokal Etki
- İlaç İnteraksiyonları
- Selektif Etki

İstenmeyen Etkisi

- Toksik Etkiler
- Allerjik Etkisi
- Genel (Sistemik) Etki

İLAÇLARIN HASTAYI ETKİLEMESİNDE ROL OYNAYAN FAKTÖRLER

- İlaçların Veriliş Yolu
- Vücut Ağırlığı
- Cinsiyet
- Çevre
- Psikolojik Durum
- Kişisel Özellik
- Var Olan Hastalıklar
- Hücum (Başlangıç) Dozu
- Dayanıklılık ve Alışkanlık
- Tiryakilik
- İlacın Konsantrasyonu
- İdame Tedavisi
- Doz
- Maksimum Doz
- Birikim Etkisi

İlaç Şekilleri

- Kapsül: Ağızdan almak üzere hazırlanmış jelatin kapsüller olup, içinde pudra, sıvı yağ ya da jöle halinde madde bulunur.
- Eliksir: Ağızdan almak üzere hazırlanmış, ilaç maddesi su, alkol, tatlandırıcı ve kokulandırıcı olan berrak bir sıvı içinde bulunur.

İlaç Şekilleri

- Ekstre: Bitkisel ya da hayvansal ilaçların yoğun bileşimidir. Yarı sıvı, sıvı ya da katı halde bulunabilir.
- Gliserit: Dıştan kullanmak üzere hazırlanmış ve en az % 50 gliserin içeren ilaç solüsyonudur.
- Liminent: Deriye uygulanmak üzere hazırlanmış, alkol, yağ ya da sabun içeren yumuşatıcı ilaçtır.

İlaç Şekilleri

- Losyon: Deriyi korumak için dıştan sürülmek hazırlanmış sıvı süspansiyondur.
- Merhem (oilment): Dıştan kullanılmak üzere hazırlanmış, genellikle bir ya da birkaç ilaç maddesi içeren yarı katı ilaçtır.
- Paste (yakı): merhemden daha katı, merheme göre deriden çok daha yavaş emilen ilaçtır.

İlaç Şekilleri

- Solüsyon (eriyik): Ağızdan, parenteral ya da yerel kullanım için hazırlanmış olup su içinde bir ya da daha fazla ilaç maddesi eritilmiştir.
- Süpozituar (fitil): Rektum, vagina gibi boşluklara yerleştirilmek üzere jelatin maddesi ile kaplanmış, mermi şeklinde ilaçtır. Vücut ısısında kolayca erir.

İlaç Şekilleri

- Süspansiyon: Bir sıvı ortamda asılı kalmış, erimiş, çok küçük katı ilaç parçacıkları içeren ve genellikle ağızdan alınmak üzere hazırlanmış ilaçlardır. Beklediğinde katı partiküller şişenin dibine çökeceğinden kullanılmadan önce çalkalanması gerekir. Bu tip ilaçlar hiçbir şekilde damar içine kullanılmaz.

İlaç Şekilleri

- Şurup: İlaç maddesi, yoğun şekerli su solüsyon içinde eritilmiştir. Kokulandırıcı da içerebilir.
- Tablet: Sıkıştırılarak sert, disk ya da silindir haline getirilmiş pudra şeklinde ilaç maddesidir. İçine yapıştırıcı, çözücü, yağlayıcı ve dolgu maddeleri katılmıştır.

İlaç Şekilleri

- Enterik kılıflı tabletler: midede çözülmeyen madde ile kaplanmış tabletler olup, ilaç maddesi ancak bağırsaklarda çözülür.
- Tentür: İlaç maddesinin yalnızca alkol ya da su alkol karışımı içindeki solüsyondur.
- Pastil: Yassı, yuvarlak şekilde ilaç olup kokulandırıcı ve yapıştırıcı katılmıştır. Emilme sırasında ağız içinde çözünerek ilaç maddesi açığa çıkar
- Toz (pudra): toz haline getirilmiş katı şeklideki ilaçtır.

İlaç Şekilleri

- Draje: İçerisindeki ilaç maddesi acı olduğu için üzeri renkli ve tatlandırılmış bir madde ile kaplı ilaçtır.
- Kaşe: iç içe geçirilmiş nişasta yapısında ilinde ilaç maddesi olan iki kapakçıktan meydana gelmiş ilaç şekli
- Granül: Etkili madde kristalleri birbirine yapışmış, su içinde eritilerek içilen ilaç şeklidir.

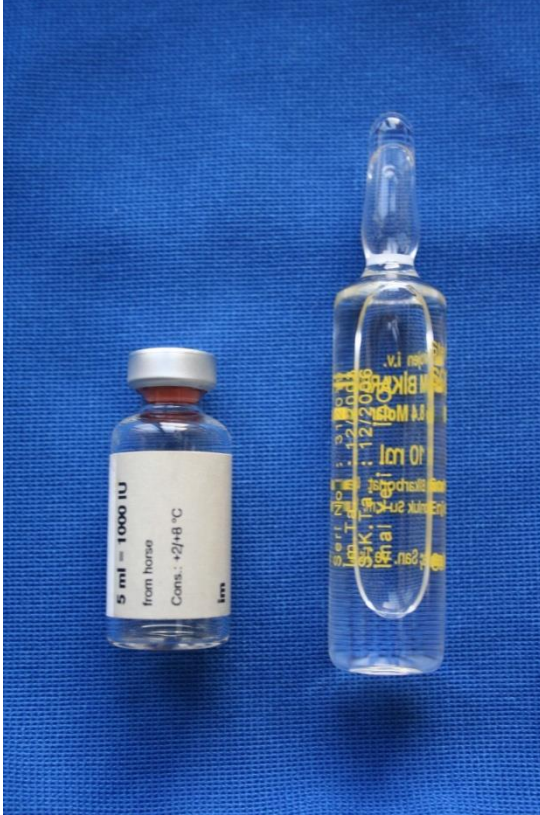

İlaç Şekilleri

- Effervesant Tablet: Su içine atıldığında eriyen ve karbondioksit gazı çıkaran ilaç şeklidir.
- Damla: Etkili maddesi çözelti ya da süspansiyon olan koyu renk şişelerde saklanan ilaç şeklidir.
- Sprey: genellikle solunun yolu için kullanılan püskürtme şeklindeki ilaçlardır.

İlaç Şekilleri

- Ampül: steril olarak hazırlanmış, tek dozluk cam ampüllerdir.
- Flakon: Tek ya da birkaç dozluk ilacı içeren, bazen bir sulandırıcı ampülün olduğu toz ya da sıvı şekilde ilaçlardır.
- Damar içi eriyikler: ilaın doğrudan damar içine verildiği şişelerde, dozları 100-1000 cc arasında değişen eriyikleridir.

Ampül ve Flakon

Oral İlaçlar

İlaç Etkileri

- İlaçların bir kısmı etkilerini hücre zarları ile birleşerek gösterirler.
- İlaç molekülleri hücre zarı üzerindeki alıcı (reseptör) denilen özelleşmiş bölgelere bir anahtarın kilidine uyduğu gibi bağlanırlar.
- Vücuttaki her bir doku ya da hücre kendine özel ve diğerlerine benzemeyen bir reseptör grubuna sahiptir.
- İlaçların hücre fizyolojisinde yaptığı bu değişikliklerin incelenmesine “farmakodinami” denmektedir.

İLAÇLARIN TEMİNİ VE SAKLANMASI

- İlaçlar aynı odada, kilitli tutulmalıdır.
- Temiz, kapalı, kuru, serin ve loş bir yerde saklanmalıdır.
- İlaçların buharlaşmasını ve nemlenmesini önlemek için şişelerin ağzı sıkıca kapatılmalıdır.
- Yağlı, sulandırılmış ilaçlar buzdolabında veya soğukta saklanmalıdır (süresi içerisinde)

İLAÇLARIN TEMİNİ VE SAKLANMASI

- Aşılar ve serumlar mutlaka buzdolabında saklamalıdır.
- İlacın üzerindeki etiket kirli veya eskimiş ise yenisi ile değiştirilmelidir.
- Tarihi geçen, rengi, kokusu, görünümü değişen ilaçlar kullanılmamalıdır.
- İlaç dolabının olduğu yerde yapay aydınlatma tesisatı olmalıdır.
- Acil ilaçlar ayrı bir bölmede olmalıdır. Aynı etkiyi gösteren ilaçlar bir arada bulundurulmalıdır.

İLAÇLARIN TEMİNİ VE SAKLANMASI

- İlaç dolabı tüm hastaların ilaçlarını alabilecek büyüklükte olmalıdır.
- Bağımlılık veren ilaçlar çift kilitli bir dolapta saklanmalı, imza ile alınmalı ve verilmelidir.
- Zehirli ilaçların üzerine kırmızı etiket yapıştırılmalıdır.
- Evde kullanılan ilaçlar özellikle çocukların erişemeyeceği yerde kilitli olarak bulundurulmalıdır.

İlaç İstemi (Order) Bölümleri

- Hastanın adı ve soyadı
- İstemin verildiği tarih ve zaman
- Uygulanacak ilacın adı
- İlacın dozu
- İlacın hangi yolla uygulanacağı
- İlacın uygulama zamanı ve sıklığı
- İlaç istemini veren hekimin ismi ve imzası

İlaç İstemi

- İlaç tedavisi planı “istem” ya da “reçete” yolu ile hemşireye/ebeye iletilir.
- İstemler kalıcı, tek dozluk, gerektiğinde uygulanan istem ve acil istem şeklinde olabilir.

İlaç İstem Örneđi

- Bn. A.B 2.12.2002
9.00 Aspirin tab. 3x1 /oral (tok)

Dr. A. Kara

İlaçların Hazırlanması ve Uygulanmasında Güvenlik

- Doğru ilaç
- Doğru doz
- Doğru hasta
- Doğru zaman
- Doğru yol
- Doğru ilaç şekli
- Doğru Kayıt
- Doğru yanıt

İsteminin Ebe Tarafından Alınması

- Hastane politikasına göre ilaç hekim isteminden hemşire kendi kayıt sistemine geçirilmelidir.
- Kayıt için ebe gözlem kağıdı ya da ilaç kartı kullanılır.
- Her sabah ilaç istemleri ebe kayıtları ile karşılaştırılır, ilaçlarda olan değişiklikler kontrol edilir.
- İstemle ilgili herhangi bir şüphe varsa hekimle görüşmek gerekir.

İlaç Dozu

3x1

500 mg
5 mg
1 tablet
½ tablet

Günde
verilecek
sıklık

Bir seferde
verilecek
miktar

İlaç Saatlerinin Ayarlanması

- Düzenli saat aralıkları (antibiyotik)
- Yemek saatlerine göre
- Tek dozluk ilaçlar ilaç etkisine göre

İlaç Kartı

Tarih:

Yatak no:

Hasta Adı Soyadı:

İlaç adı:

Veriliş Yolu:

İlacın dozu:

İlacın veriliş saati:

Hazırlayanın İmzası

Z.K.

Order Örnekleri

- Kemal Poyraz
  - Coraspin tablet 1x300 mg

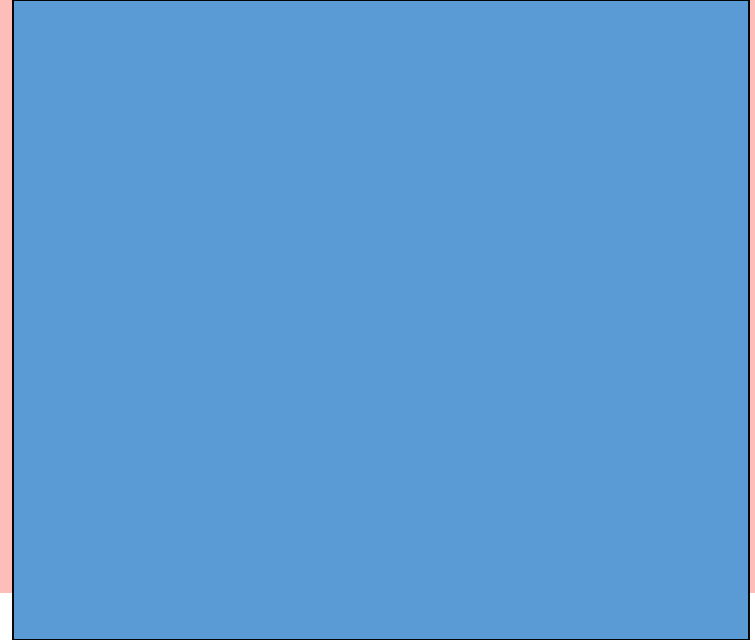
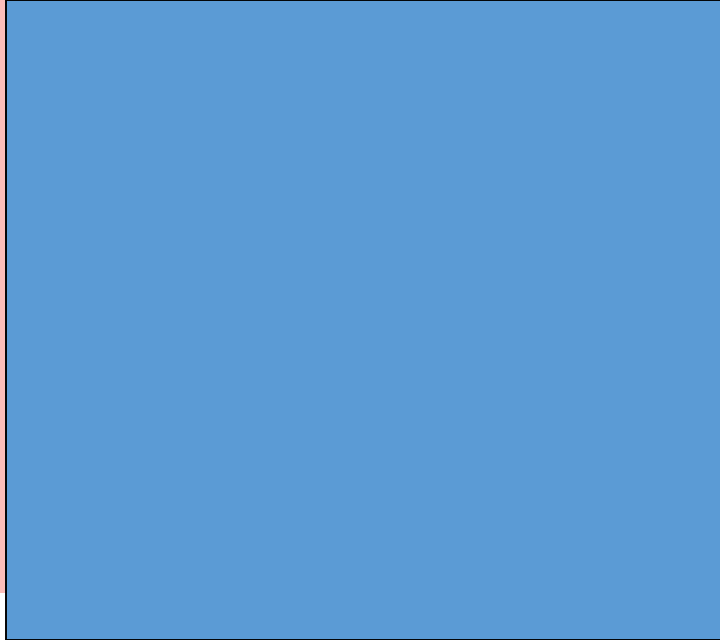
201	Tarih
By. K. P.	
Coraspin tabl.	
1x300 mg	
08.00	
S.E	

Order Örnekleri (uygulama yapınız)

Bn H. Y.

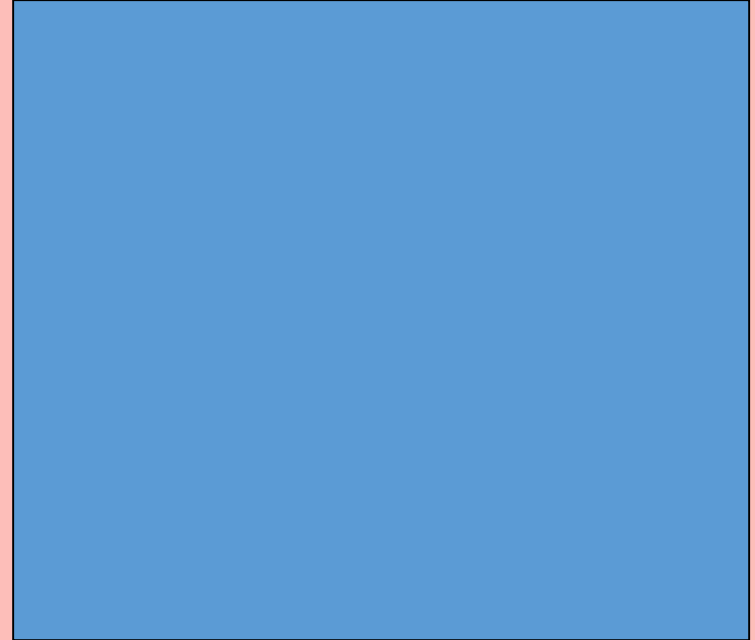
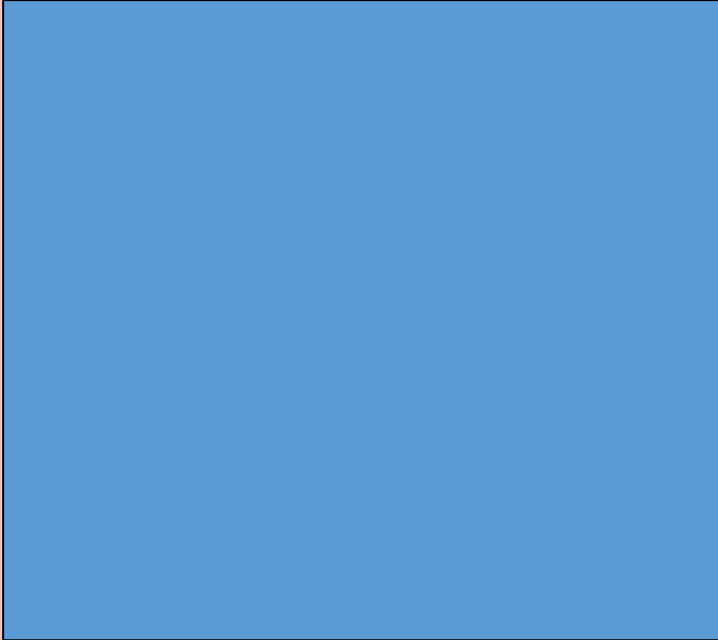
- Norvasc tablet 1x5 mg
- Duocid tablet 3x1

Order Örnekleri (uygulama yapınız)

Bn. Z. İ.

- Monoket tablet 2x20 mg
- Ulcuran tablet 3x50 mg

İLAÇLARIN VERİLİŞ YOLLARI

- Ağız Yoluyla İlaçların Verilmesi (oral)
- Parenteral Yolla İlaçların Verilmesi:
  - intramüsküler (IM)
  - intravenöz (IV)
  - intrakutan/intradermik (ID)
  - subkutan/ hipodermik (SC)
  - inhalasyon
  - cilt, mukoz membran

İLÂÇLARIN AĞIZDAN (ORAL) VERİLMESİ

- Yutulan ilâçlar
- Dilaltı ilâçlar
- Çiğnenen ilâçlar

İlaç Uygulamalarında Dikkat Edilecekler

- İlaç hazırlarken dikkat dağıtacak işlere uğraşılmama
- İlaç hazırlama ortamı aydınlık olmalı
- İlaç tepsi düzenli olmalı, ilaç kartları karışmamalı
- İlaç hazırladıktan sonra ilaçlar dağıtıncaya kadar güvenli bir yerde saklanmalı

Doğruluk Sağlamak İçin:

- Üç kez ilaç kontrolü
  - Şişeyi yerinden alırken
  - İlacı kadehe koyarken
  - İlaç şişesini yerine koyarken

İlaç Uygulamalarında Dikkat Edilecekler

- İlaçlar hastalara bizzat hazırlayan kişi tarafından verilmeli
- İlaçların görünümleri hazırlama sırasında kontrol edilmeli
- İlaçların verileceği zaman ve uygulama özellikleri bilinmeli
- İlaç uygulaması yapıldıktan sonra imza atılmalı

İlaç Uygulamalarında Dikkat Edilecekler

- İlaç uygularken hasta kimliđi kontrol edilmeli
- Oral ilaçlarda hasta ilacı yutana kadar beklenmeli
- Hasta ilacı belirtilen saatte bir nedenden dolayı alınamadıysa mümkün olan en kısa zamanda verilmeli

İlaç Uygulamalarında Dikkat Edilecekler

- İlaçların içerikleri ve etkileri bilinmiyorsa **MUTLAKA prospeküsten okunmalı** sonra ilaç verilmemeli
- İlaç İndeksi, Vademecum incelenmeli
- İlaç konusunda hasta ve ailesi bilgilendirilmeli

Narkotik İlaçlar

- **MUTLAKA** kilitli olarak saklanmalı
- Her nöbet değişiminde sayılmalı ve sayıları kaydedilmeli,
- Kullanım gerekli olduğunda iki hemşire tarafından kullanıldığına dair imza atılmalı
- Ampül açıldıktan sonra bir kısmı kullanılmadıysa ya imha edilmeli ya da 24 saat içinde kullanılabilir düşüncesiyle bir enjektöre çekilerek saklanmalı
- Yeşil ve kırmızı reçete ile satılan ilaçlar bu gruptandır.

Oral İlaçların Hazırlanması ve Uygulanması Aşamaları

Oral İlaçlar

- Hekim istemi ve ilaç kartını kontrol ediniz
- Uygulayacak ilacın etki ve yan etkilerini biliniz
- İlaç hazırlarken ortamın sakin olmasını sağlayınız
- İlaç dolabının kilidini açınız

Hekim İstemi Konrtolü

İlaç Adı Konrtolü

Sıvı İlaçları Göz
Hizasında Ölçme

Oral İlaçlar

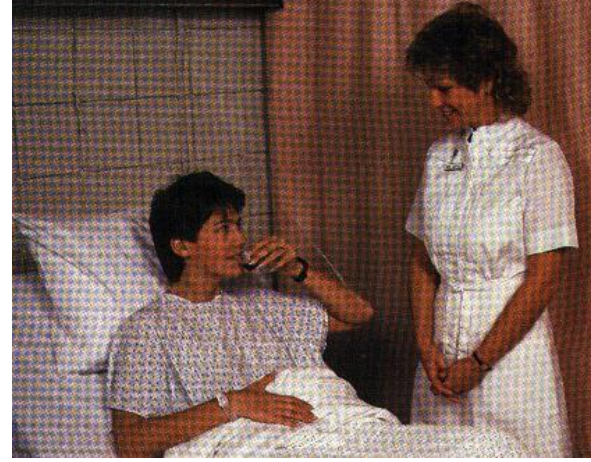
- Uygun ilacı raftan alıp kartla karşılaştırınız
- Son kullanma tarihi ve görünümünü kontrol ediniz
- İlaçları elinizi değdirmeden temiz bir kadehe koyunuz
- Sıvı ilaçları ölçerken ölçeği göz hizasında tutunuz
- İlacı kadehe koyduktan sonra tekrar kontrol ediniz
- Hastanın tüm ilaçları aynı kadehe koyduktan sonra ilaç şişesini yerine bırakırken bir kez daha kontrol ediniz.

Oral İlaçlar

- Tepside diğer hastaların kadehleri ve kartlarının karışmamasına dikkat ediniz.
- Hasta yatağının yanına tepsi ile gidiniz.
- Hastanın kimliğini kontrol ediniz.
- İlacı içene kadar hastanın yanında bekleyiniz.
- İlaç verildiğine dair ebelik notuna kayıt tutunuz.
- Hasta ilacı almadıysa aldı diye imza atmayınız.
- Verdiğiniz ilaçların etki ve yan etkilerini gözleyiniz

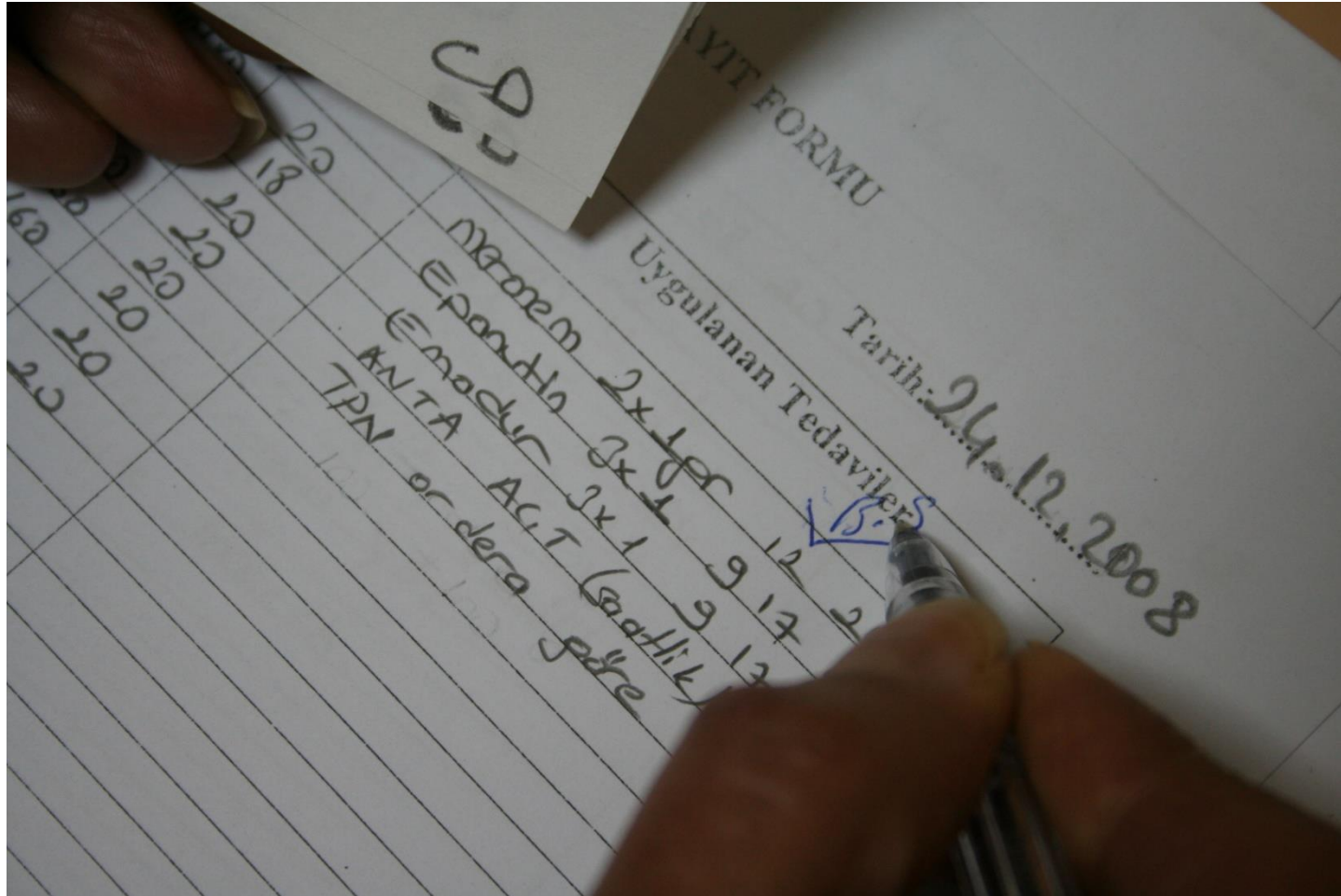
Hastanın Kimliğini Kontrol

Hasta İlacı İçene Kadar Bekleme

İmza Atma

Lüzumlu Hallerde Olan ilaçlar

- İlacın hangi semptomun giderilmesi için olduğunu biliniz.
- İlacın ne kadar sıklıkla kullanılması gerektiğini biliniz.

Acil İlaç İstemleri

- Telefonla alınan orderlar için hekim ile bağlantı kurarak orderın hasta kayıtlarına geçirilmesini sağlayın.
- Telefonla order alırken iki hemşire tarafından order alınız.
- Acil ilaç uygulamalarında hekim ile bağlantı kurarak istemin kayıtlara geçirilmesini sağlayınız